

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

NOTĂ

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 586 din 21 iulie 2017, Curtea Constituțională a admis obiecția de neconstituționalitate formulată și a constatat că prevederile art.II și III din Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă sunt neconstituționale.

Potrivit prevederilor art. 147 alin. (2) din Constituția României, republicată, în cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale.

Potrivit art. 134 alin. (1) din Regulamentul Camerei Deputaților, procedura de reexaminare a legii urmează să fie declanșată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

Cu această inițiativă legislativă urmează să fie sesizată Comisia juridică, de disciplină și imunități.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr.377/2017.

Secretar General al Camerei Deputaților

Silvia-Claudia MIHALCEA

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 377

din 31 mai 2017

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluținarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite.

2. Curtea Constituțională a fost sesizată prin Hotărârea nr. 1 din 10 mai 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite cu obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, iar obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.899/10 mai 2017 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.667A/2017.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se invocă critici de neconstituționalitate extrinsecă și intrinsecă.

4. În privința criticilor de neconstituționalitate extrinsecă se arată că procedura de legiferare nu a respectat prevederile art. 61 alin. (2) din Constituție referitoare la principiul bicameralismului. În acest sens, invocându-se jurisprudența recentă a Curții Constituționale cu privire la conținutul principiului anterferit [Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017 și Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017], se arată că din examinarea comparativă a legii în forma adoptată de Senat și în forma adoptată de Camera Deputaților rezultă concluzia existenței unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Astfel, forma adoptată de Senat — Cameră de reflecție — cuprinde o unică dispoziție de aprobare a ordonanței de urgență, act normativ care prorogă unele termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 și instituie măsuri practice de natură să pregătească punerea în aplicare a unor dispoziții din Codul de procedură civilă, iar cea adoptată de Camera Deputaților — Cameră decizională — cuprinde dispoziții de modificare și completare a Codului de procedură civilă în sensul reconfigurării căii extraordinare de atac a revizuirii, fără ca acestea să fi format obiectul dezbaterilor parlamentare din Senat.

5. În consecință, Camera Deputaților a realizat o modificare substanțială a obiectului de reglementare a inițiativei legislative, îndepărtându-se atât de textul adoptat în Senat, cât și de

obiectivele urmărite de inițiator, limitate la prorogarea unor termene și instituirea unor măsuri practice de natură să pregătească punerea în aplicare a unor dispoziții din Codul de procedură civilă.

6. În privința criticilor de neconstituționalitate intrinsecă se arată că prevederile art. II și III din legea criticată sunt contrare art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legilor. În acest sens, invocându-se jurisprudența Curții Constituționale referitoare la calitatea actelor normative [Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013 sau Decizia nr. 31 din 27 ianuarie 2016], se apreciază că art. II cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 13 din Codul de procedură civilă nu prezintă un grad suficient de precizie pentru a putea fi aplicat și, mai mult, motivul de revizuire reglementat privește stabilirea caracterului neconstituțional al unei dispoziții legale de către o instanță judecătorească, or, verificarea constituționalității legilor ține de competența exclusivă a Curții Constituționale. Se mai arată că dispozițiile tranzitorii ale art. III din lege sunt neconstituționale, întrucât sfera sa de incidență este neclară, putându-se desprinde concluzia că orice hotărâre judecătorească pronunțată ulterior intrării în vigoare a Constituției ar putea fi atacată cu revizuire în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii.

7. Se mai arată că noile cazuri de revizuire, în special cel reglementat de art. II cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 13 din Codul de procedură civilă, corelate cu art. III, încalcă principiul securității raporturilor juridice, întrucât au ca efect repunerea în discuție a unui număr semnificativ de hotărâri judecătorești care au dobândit autoritate de lucru judecat. Prin modificările și completările aduse Codului de procedură civilă, care permit exercitarea căii de atac a revizuirii pentru o gamă largă de noi cazuri, formulate în termeni generali, calea extraordinară de atac a revizuirii este transformată într-o veritabilă cale ordinară de atac, într-un „apel deghizat”, care permite exercitarea unui nou control judiciar cu privire la hotărârile judecătorești intrate în puterea lucrului judecat. Invocându-se Decizia Curții Constituționale nr. 126 din 3 martie 2016, se arată că aceasta este aplicabilă *mutatis mutandis* și în materie procesual civilă, astfel încât art. II cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 12 și 13 din Codul de procedură civilă, precum și art. III din lege sunt neconstituționale din moment ce nu circumstanțiază cazurile de revizuire ce implică neconstituționalitatea actului normativ de reglementare primară la cauzele în care au fost invocate excepții de neconstituționalitate.

8. De altfel, se mai arată că amendamentele formulate și adoptate în procedura derulată în fața Camerei Deputaților sunt de natură a ridica probleme și în privința respectării principiului neretroactivității legilor.

9. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

10. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este prematur introdusă, solicitând respingerea acesteia ca atare. În acest sens se arată că sesizarea Curții Constituționale a fost realizată cu 5 zile înaintea primirii de către Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicării legii criticate de la Parlament, contrar art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992. Drept care, în temeiul art. 185 din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, se solicită respingerea obiecției de neconstituționalitate ca prematur formulată.

11. Cu privire la criticile de neconstituționalitate formulate se apreciază că acestea sunt neîntemeiate. Astfel, se arată că orice argument privind încălcarea principiului bicameralismului, prin adoptarea de amendamente noi în Camera decizională, este contrar atât Deciziei Curții Constituționale nr. 148 din 16 aprilie 2003, care stabilește că se poate nega, în fapt, orice contribuție la forma legii a primei Camere, cât și voinței legiuitorului, care, deși avea la cunoștință observația anterior menționată, a ales să nu țină cont de aceasta și a legiferat în consecință. În consecință, susținerile autorului obiecției de neconstituționalitate sunt contrare voinței poporului și textului în vigoare al Constituției, legea de revizuire a acesteia acceptând lipsa oricărei contribuții normative a primei Camere la forma finală a legii, singura obligație a Camerei decizionale fiind exprimată la art. 75 alin. (4) și (5) din Constituție, de reîntoarcere la prima Cameră sesizată doar a prevederilor care sunt de competența decizională a acesteia. În sensul celor de mai sus este invocată și Decizia nr. 564 din 6 iulie 2006, care este apreciată ca fiind similară cu situația din cauza de față. Se menționează că, dacă în decizia anterioară soluția Curții Constituționale a fost de respingere a criticilor de neconstituționalitate raportate la principiul bicameralismului, și în prezenta cauză trebuie pronunțată *mutatis mutandis* o soluție similară.

12. Invocându-se Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, se arată că modificările adoptate de Camera decizională nu au deturnat conținutul proiectului de lege de la finalitatea urmărită de legiuitor, astfel încât nu a avut loc o încălcare a principiului bicameralismului din acest punct de vedere. Din contră, noile reglementări introduse au fost formulate de Camera decizională în limitele prerogativelor prevăzute de Constituție și de deciziile Curții Constituționale și vizează punerea în practică a acestora din urmă, precum și asigurarea respectării Constituției și a supremației sale.

13. Cu privire la noile motive de revizuire introduse se arată că legiuitorul are obligația de a garanta respectarea Constituției și de a lua toate măsurile necesare în vederea asigurării încrederii în activitatea justiției, sens în care se încadrează și reformarea hotărârii judecătorești pentru motive de neconstituționalitate. Noile motive de revizuire sunt menite să unifice practica judiciară în materie, prin repunerea în discuție în instanțele de judecată a unor hotărâri judecătorești definitive pronunțate cu încălcarea considerentelor/dispozițiilor deciziilor Curții Constituționale, pronunțate ulterior rămânerii definitive a hotărârilor judecătorești.

14. Se apreciază că noua reglementare legislativă, redactată într-o modalitate clară și precisă, utilizând termeni neechivoci, este echitabilă, având scopul valorificării drepturilor și intereselor legitime ale părților. Revizuirea unei hotărâri judecătorești pronunțate cu încălcarea prevederilor constituționale este expresia principiului fundamental în statul de drept referitor la supremația Constituției. Se mai arată că stabilitatea hotărârilor judecătorești, respectiv autoritatea de lucru judecat, nu poate prevala în raport cu principiile și dispozițiile Legii fundamentale. *Per a contrario*, în absența acestei căi extraordinare de atac, controlul exercitat de Curtea Constituțională ar fi parțial lipsit de efecte juridice, cu precădere în privința persoanelor afectate, încălcându-se, astfel, dispozițiile art. 147 alin. (1) din Constituție.

15. Se mai subliniază că principiul securității raporturilor juridice nu este încălcat ca urmare a repunerii în discuție a unui număr semnificativ de hotărâri judecătorești care au dobândit autoritate de lucru judecat, cât timp motivele de revizuire reglementate sunt de ordine publică, iar autoritatea de lucru judecat nu poate fi opusă încălcării dispozițiilor imperative cuprinse în Legea fundamentală.

16. **Guvernul** apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este întemeiată, iar dispozițiile art. II și III din legea supusă controlului de constituționalitate sunt neconstituționale.

17. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă se arată că legea adoptată de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, conține o serie de amendamente, prin care se aduc o serie de modificări esențiale, de fond, noului Cod de procedură civilă. Astfel, în cadrul unei legi care are ca obiect de reglementare doar aprobarea unei ordonanțe de urgență a Guvernului care reglementează doar prorogarea aplicării unor dispoziții ale noului Cod de procedură civilă, precum și măsuri de administrare sau organizatorice ce urmăresc crearea condițiilor optime pentru aplicarea normelor procesuale a căror intrare în vigoare a fost amânată, se intervine substanțial asupra reglementării actuale a căii extraordinare de atac a revizuirii — instituție esențială în configurația actuală, dar și tradițională, a Codului român de procedură civilă — fără a se ține seama de natura și nici de locul și rolul acesteia în ansamblul căilor de atac reglementate de sistemul de drept procesual civil. Modificările constau în crearea unor motive noi de revizuire, vizând preținse aspecte de nelegalitate a hotărârii judecătorești, deși rațiunea normativă a acestei căi extraordinare de atac constă, de principiu, în înlăturarea erorilor săvârșite în legătură cu starea de fapt stabilită în hotărârea definitivă, iar nu în remedierea erorilor de drept. Toate aceste aspecte demonstrează faptul că există deosebiri majore de conținut juridic și o configurație semnificativ diferită între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului, drept care se apreciază că este încălcat principiul bicameralismului.

18. Cu privire la criticile de constituționalitate intrinsecă se arată, cu titlu general, că cele patru noi motive de revizuire adăugate prin legea supusă controlului de constituționalitate vizează remedierea unor erori de drept cuprinse în hotărârea judecătorească a cărei revizuire se cere. Or, înlăturarea acestor erori de drept se face prin exercitarea căilor ordinare (apelul) și extraordinare de atac (recursul). Incluziunea acestor motive de revizuire în fondul activ al legislației ar conduce la dublarea căilor de atac, cu afectarea autorității de lucru judecat, a stabilității și securității circuitului civil, a principiului respectării așteptărilor legitime ale părților litigante, precum și a dreptului la un proces echitabil în termen rezonabil. Prin actul normativ criticat se tinde la readucerea în discuție a unor raporturi juridice definitiv tranșate într-un nou context jurisprudențial și legislativ, ceea ce nu este de esență instituției revizuirii, ignorându-se principii de bază ale dreptului civil și procesual civil. În acest sens se menționează faptul că, în urma existenței unui dezacord fundamental cu principii de bază ale procesului civil, a fost eliminată instituția recursului în anulare, acesta afectând principiul autorității lucrului judecat și stabilitatea raporturilor juridice. Abrogarea acestei măsuri s-a întemeiat și pe considerentul că motivele de recurs sau de revizuire, căi extraordinare de atac la îndemâna părților aflate în litigiu.

19. În plus, lipsa de corelare legislativă caracterizează reglementarea analizată și este de natură să genereze confuzii și incertitudine, dar și dificultăți în ceea ce privește interpretarea și aplicarea reglementării, ceea ce este contrar jurisprudenței Curții Constituționale. Astfel, caracterul insuficient și confuz al reglementării o privează de claritate și previzibilitate, aspect care, coroborat cu dificultatea integrării sale în ansamblul

legislației în vigoare, constituie un argument ce conduce la concluzia încălcării dispozițiilor art. 1 alin. (3) și alin. (5) din Constituție. De asemenea, reglementarea propusă, generând un exces de reglementare în materia căilor de atac, este în dezacord fundamental nu numai cu principii constante ale dreptului procesual civil, dar și cu obligația statului de a crea condiții adecvate pentru stabilirea unor raporturi juridice certe, pentru securitatea și stabilitatea circuitului juridic civil și economic, în scopul asigurării dreptului cetățenilor de a apela la serviciul justiției în vederea recunoașterii sau (re)stabilirii drepturilor lor și pentru garantarea unui proces echitabil.

20. Guvernul apreciază că motivul de revizuire propus a fi introdus la art. 509 alin. (1) pct. 12 din noul Cod de procedură civilă, respectiv „*când, după pronunțarea hotărârii definitive, Curtea Constituțională adoptă o decizie prin care se declară ca fiind neconstituționale dispozițiile legale pe care s-a întemeiat hotărârea definitivă, sau ale cărei considerente și/sau dispoziitiv sunt contrare hotărârii definitive*”, este contrar art. 147 alin. (4) din Constituție, cât și jurisprudenței Curții Constituționale, întrucât atribuie efecte retroactive deciziilor acestei instanțe. Sunt invocate în aceste sens Decizia nr. 126 din 3 martie 2016 și Decizia nr. 319 din 29 martie 2012. Se concluzionează în sensul că readucerea în spațiul litigios a raporturilor juridice care au făcut obiectul unui proces definitiv încheiat reprezintă nu doar o atribuire de efecte *ex tunc* deciziei Curții Constituționale pe care s-ar baza revizuirea, dar creează și condițiile apariției unor grave tulburări ale circuitului juridic civil, a unei instabilități, lipse de previzibilitate și a unei insecurități a raporturilor juridice, cu consecințe pe plan social și economic. Așadar, o astfel de intervenție legislativă prin care oricărei hotărâri judecătorești, indiferent de data pronunțării ei, i se atribuie „vocația” la o permanentă revizuire, pe măsură ce Curtea Constituțională ar constata vicii de neconstituționalitate, reprezintă nu doar o punere sub semnul întrebării a capacității acestei autorități de a asigura în actul de legiferare supremația Constituției [art. 1 alin. (5)], dar și o încălcare a separației puterilor în stat [art. 1 alin. (4)].

21. Guvernul apreciază că motivului de revizuire propus a fi introdus la art. 509 alin. (1) pct. 13 din noul Cod de procedură civilă, respectiv „*hotărârea este pronunțată cu încălcarea prevederilor constituționale, chiar dacă aspectul de ordine publică nu a fost invocat în fața instanțelor judecătorești*”, îi lipsește rigoarea și precizia ce trebuie să caracterizeze orice normă de procedură civilă. Astfel, nu rezultă cu claritate care sunt elementele care deosebesc această ipoteză de cea precedentă, de la pct. 12, în ambele situații premisa fiind încălcarea unei norme constituționale prin hotărârea judecătorească a cărei revizuire se propune. Prin urmare, cazurile de la pct. 12 și pct. 13 se suprapun cel puțin parțial. Ar rezulta că, spre deosebire de ipoteza de la pct. 12 și din corelarea cu art. 511 alin. (31) din Codul de procedură civilă — de asemenea nou introdus — în cazul reglementat de pct. 13, încălcarea normei constituționale se constată direct de instanță, fără a interveni, în intervalul de 12 luni de la pronunțare, vreo decizie a Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității normei. Or, în acest caz, este vorba de o analiză de legalitate, a unui nou recurs, situație care contravine sistemului căilor de atac și dreptului la un proces echitabil soluționat într-un termen rezonabil, cu atât mai mult cu cât revizuirea ar fi admisibilă, „chiar dacă aspectul de ordine publică nu a fost invocat în fața instanțelor judecătorești” în căile ordinare și extraordinare de atac.

22. Pe de altă parte, Guvernul arată că „încălcarea prevederilor constituționale” la care face referire textul se realizează rareori în mod nemijlocit de către instanță, prin aplicarea direct de către aceasta a normei constituționale; de cele mai multe ori, normele și principiile constituționale sunt

transpuse/dezvoltate prin reglementări infraconstituționale; or, dacă legiuitorul permite revizuirea hotărârii judecătorești și în asemenea situații ar însemna o încălcare a competenței exclusive a Curții Constituționale de a constata încălcarea prevederilor constituționale, contrar art. 142 alin. (1) și art. 146 lit. d) din Constituție. În cealaltă situație, dacă „încălcarea prevederilor constituționale” are loc prin aplicarea greșită a unei reglementări constituționale la situația de fapt cu consecința încălcării și a normei constituționale, părțile litigante au la dispoziție căile ordinare și extraordinare de atac prin care se analizează legalitatea hotărârii atacate.

23. În orice caz, acest motiv de revizuire are o reglementare neclară și neprevizibilă, fiind contrară cerințelor de calitate a legii.

24. Guvernul apreciază că motivul de revizuire propus a fi introdus la art. 509 alin. (1) pct. 14 din noul Cod de procedură civilă, respectiv „*hotărârea este pronunțată cu nerespectarea dispozițiilor deciziilor Curții Constituționale, precum și a considerentelor acestora*”, exprimă, în realitate, o nerespectare de către judecătorul cauzei a unei decizii a Curții Constituționale, caz care constituie, în privința judecătorului cauzei, abatere disciplinară conform art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, și, în consecință, s-ar pune problema aplicării unui alt motiv de revizuire, respectiv cel prevăzut, în prezent, la art. 509 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă.

25. Așadar, normele propuse a fi introduse la art. 509 alin. (1) pct. 12—15 din Codul de procedură civilă nu răspund exigențelor de claritate, precizie și previzibilitate, în condițiile în care nu sunt reglementate sau sunt norme extrem de lapidare ori confuze ipotezele acestora și nu se poate stabili cu precizie, în condițiile în care nu rezultă în mod neechivoc intenția de reglementare, raportul dintre aceste ipoteze și nici elementele de diferențiere, cu riscul producerii unor confuzii în activitatea de interpretare și aplicare și, prin urmare, a afectării drepturilor și intereselor legitime ale părților litigante.

26. Cu privire la art. III din lege se arată că o nouă readucere în cadrul jurisdicțional a hotărârilor judecătorești pronunțate în trecut, fără o limită temporală, prin crearea unor noi motive de revizuire ce pun în discuție hotărârile judecătorești intrate sub autoritatea de lucru judecat sub imperiul unei reglementări care nu a prevăzut niciodată asemenea motive de revizuire ar putea conduce la afectarea gravă a siguranței și a stabilității raporturilor juridice definitive, aspect care reprezintă o încălcare a prevederilor art. 1 alin. (3) și art. 15 alin. (2) din Constituție.

27. Președintele Senatului nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

28. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

29. Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum a fost formulat, îl constituie dispozițiile Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, care au următorul cuprins:

„Art. I. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95 din 8 decembrie 2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1009 din 15 decembrie 2016.

Art. II. — Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 509 alineatul (1), după punctul 11 se introduc patru noi puncte, punctele 12—15, cu următorul cuprins:

«12. când, după pronunțarea hotărârii definitive, Curtea Constituțională adoptă o decizie prin care se declară ca fiind neconstituțională dispozițiile legale pe care s-a întemeiat hotărârea definitivă, sau ale cărei considerente și/sau dispoziții sunt contrare hotărârii definitive;

13. hotărârea este pronunțată cu încălcarea prevederilor constituționale, chiar dacă aspectul de ordine publică nu a fost invocat în fața instanțelor judecătorești;

14. hotărârea este pronunțată cu nerespectarea dispozițiilor deciziilor Curții Constituționale, precum și a considerentelor acestora;

15. când hotărârea este nelegală pronunțând sancțiuni în temeiul unor dispoziții legale care nu erau în vigoare la data la care s-a născut raportul juridic dedus judecății».

2. La articolul 509, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

«(2) Pentru motivele de revizuire prevăzute la alin. (1) pct. 3, dar numai în ipoteza judecătoreștii pct. 4, pct. 7—15 sunt supuse revizuirii și hotărârile care nu evocă fondul».

3. La articolul 511, după alineatul (3) se introduc două noi alineate, alineatele (3¹) și (3²), cu următorul cuprins:

«(3¹) Pentru motivele prevăzute la art. 509 alin. (1) punctele 13 — 15, termenul este de 12 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

(3²) Pentru motivele prevăzute la art. 509 alin. (1) punctul 12, termenul este de 12 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziilor Curții Constituționale».

Art. III. — În situațiile prevăzute la art. 511 alin. (3¹) și (3²) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cu cele aduse prin prezenta lege, în care hotărârea judecătorească sau decizia Curții Constituționale, după caz, este anterioară intrării în vigoare a prezentei legi, termenul este de 12 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi».

30. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (5) în componenta sa privind calitatea legii și stabilitatea raporturilor juridice, art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii, art. 20 alin. (2) referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 61 alin. (2) privind principiul bicameralismului și art. 147 alin. (4) privind efectele deciziilor Curții Constituționale. De asemenea sunt invocate prevederile art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind dreptul la un proces echitabil în componenta sa referitoare la securitatea raporturilor juridice.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

31. Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată că aceasta îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite în condițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005, „Înalta Curte de Casație și Justiție se constituie în Secții

Unite pentru: [...] c) sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare”.

32. Cu privire la caracterul a priori al controlului de constituționalitate, Curtea constată că legea a fost adoptată la data de 9 mai 2017, iar Curtea Constituțională a fost sesizată pe 10 mai 2017, fără ca, în acest interval de timp, legea să fi fost semnată sau comunicată titularilor dreptului de sesizare a Curții Constituționale. În punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se ridică problema caracterului prematur formulat al obiecției de neconstituționalitate, solicitându-se respingerea ca atare a acesteia, cu aplicarea art. 14 din Legea nr. 47/1992 coroborat cu art. 185 din Codul de procedură civilă.

33. Raportat la această problemă, Curtea constată că, potrivit art. 46 alin. (1), (5) și (10) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, „Actul normativ adoptat se semnează de reprezentantul legal al emitentului, se datează și se numerotează”, „La legi este obligatoriu ca în finalul actului să se facă mențiunea despre îndeplinirea dispoziției constituționale privind legalitatea adoptării de către cele două Camere ale Parlamentului”, respectiv „Formula de atestare este urmată de semnăturile președinților celor două Camere sau ale vicepreședinților care au condus ședințele”. Astfel, semnarea legii de către președinții celor două Camere sau de vicepreședinții care au condus ședința în care legea a fost adoptată, după caz, are rolul de a atesta că legea a fost adoptată cu respectarea procedurilor parlamentare și de a confirma că textul semnat este textul adoptat ca atare de către Parlament.

34. Având în vedere forma legii depuse spre analiza Curții Constituționale, Curtea reține că aceasta nu cuprinde semnătura celor doi președinți ai Camerelor. Se mai observă că numai forma adoptată de Senat la data de 1 februarie 2017 cuprinde semnătura președintelui Senatului, pe când forma finală a legii, adoptată de Camera Deputaților nu cuprinde nici semnătura președintelui Senatului, nici pe cea a președintelui Camerei Deputaților. În aceste condiții se ridică problema admisibilității obiecției de neconstituționalitate, sub aspectul obiectului său, respectiv dacă acesta vizează o lege, înțeles ca act de reglementare primară cu privire la care procedura legislativă a fost finalizată, sau un proiect/o propunere de lege. Raportat la datele cauzei, Curtea constată că legea a fost adoptată în ședința Camerei Deputaților din 9 mai 2017, prin urmare, nu se poate susține că instanța constituțională ar fi fost sesizată cu un proiect/o propunere de lege, care *ab initio* nu poate face obiectul controlului de constituționalitate [a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 42 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 175 din 23 iulie 1993, sau Decizia nr. 25 din 22 ianuarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73 din 5 februarie 2003]. Așadar, Curtea constată că a fost sesizată cu o lege adoptată de către Parlament, a cărei formă redacțională nu a fost certificată, la data sesizării Curții Constituționale, de președinții celor două Camere ale Parlamentului.

35. Strict formal, Înalta Curte de Casație și Justiție avea obligația să sesizeze Curtea Constituțională cu o lege față de care procedura legislativă a fost încheiată, iar încheierea acesteia în condiții de validitate este certificată de semnătura președinților celor două Camere ale Parlamentului. Numai din acest moment secretariatul general al Camerei Deputaților are îndreptățirea legală și regulamentară să comunice actul normativ în cauză autorităților publice în vederea exercitării dreptului lor de a sesiza Curtea Constituțională în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție. Totuși, **neregularitatea actului de sesizare a Curții Constituționale sub aspectul obiectului sesizării, a fost acoperită ulterior, legea fiind**

semnată și comunicată, la data de 17 mai 2017, Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar forma semnată nu diferă cu nimic față de forma depusă la dosarul Curții Constituționale.

36. În context, Curtea reamintește principiul colaborării loiale între autoritățile și instituțiile statului [a se vedea, cu titlu exemplificativ, în special, Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragrafele 270 și 286, Decizia nr. 260 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 318 din 11 mai 2015, paragraful 30, Decizia nr. 681 din 23 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1000 din 13 decembrie 2016, paragraful 21, Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017, paragraful 48, sau Decizia nr. 767 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 21 februarie 2017, paragraful 58], precum și principiul legalității prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție, în considerarea căroră autoritățile statului, în exercitarea competențelor lor, trebuie să respecte Constituția și legile țării, iar subiectele de drept sunt îndrituite să sesizeze Curtea Constituțională după ce forma legii a fost certificată de președinții celor două Camere ale Parlamentului și după ce le-a fost comunicată legea pentru exercitarea dreptului de sesizare asupra constituționalității legii.

37. Având în vedere cele expuse, Curtea reține că neregularitatea procedurală a fost acoperită între momentul sesizării [10 mai 2017] și cel al datei fixate pentru judecarea obiecției de neconstituționalitate [31 mai 2017], prin semnarea legii de către cei doi președinți ai Camerelor. Mai mult, la data de 17 mai 2017, legea a fost comunicată și Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru exercitarea dreptului de sesizare asupra constituționalității legii. De aceea, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condiția de admisibilitate privind obiectul său, care vizează o lege adoptată și nepromulgată încă.

(2) Parcursul legislativ al legii analizate

38. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1009 din 15 decembrie 2016.

39. Senatul, în calitate de primă Cameră sesizată, a adoptat proiectul de lege de aprobare a ordonanței de urgență antereferte, în data de 1 februarie 2017 [cu 105 voturi pentru, 2 împotriva și 1 abținere]. Forma aprobată de Senat cuprindea un singur articol, și anume: „Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95 din 8 decembrie 2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1009 din 15 decembrie 2016”.

40. Proiectul de lege de aprobare a ordonanței de urgență a fost înregistrat în 2 februarie 2017 la Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională. În cadrul ședinței din 8 mai 2017 a Comisiei juridice, de disciplină și imunități au fost propuse 8 amendamente față de forma inițială a proiectului de lege, al căror conținut a fost introdus în cuprinsul art. II și III al proiectului de lege. Proiectul de lege a fost adoptat de Camera Deputaților în ședința sa din 9 mai 2017, cu 186 de voturi pentru, 84 împotriva, 5 abțineri, iar 1 deputat nu a votat.

41. Curtea Constituțională a fost sesizată cu prezenta obiecție de neconstituționalitate pe data de 10 mai 2017, prin Hotărârea nr. 1 din 10 mai 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite.

(3) Analiza obiecției de neconstituționalitate

(3.1.) Criticile de neconstituționalitate extrinsecă raportate la art. 61 alin. (2) din Constituție privind principiul bicameralismului

42. Principiul bicameralismului se reflectă nu numai în dualismul instituțional în cadrul Parlamentului, care este format din Camera Deputaților și Senat, ci și în cel funcțional. În același timp, ținând seama de indivizibilitatea Parlamentului ca organ reprezentativ suprem al poporului român și de unicitatea sa ca autoritate legiuitoare a țării, Constituția nu permite adoptarea unei legi de către o singură Cameră, fără ca proiectul de lege să fi fost dezbătut și de cealaltă Cameră [Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, sau Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 13 aprilie 2017, paragraful 53].

43. Dezbaterile parlamentare a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acestora în plenul celor două Camere ale Parlamentului. Așa fiind, modificările și completările pe care Camera decizională le aduce proiectului de lege sau propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze în mod exclusiv, ceea ce contravine principiului bicameralismului [Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 336 din 30 aprilie 2008, sau Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 53].

44. Curtea a stabilit două criterii esențiale pentru a se determina cazurile în care, prin procedura legislativă, se încalcă principiul bicameralismului: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificative diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea cumulativă a celor două criterii este de natură a afecta principiul constituțional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziție privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, a primei Camere sesizate din procesul legislativ [Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 161 din 3 martie 2017, paragraful 29, sau Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 54].

45. Stabilind limitele principiului bicameralismului, Curtea a apreciat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau propunerii legislative (și, practic, conținutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecință faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecție, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge. Sub aceste aspecte este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât și obligația acestora de a-și exprima prin vot poziția cu privire la adoptarea legilor [Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 55]. Bicameralismul nu înseamnă ca ambele Camere să se pronunțe asupra unei soluții legislative identice, în Camera decizională putând exista abateri inerente de la forma adoptată de Camera de reflecție, desigur, fără schimbarea obiectului esențial al proiectului de lege/propuneri

legislative. A nega posibilitatea Camerei decizionale de a se îndepărta de la forma votată în Camera de reflecție ar însemna limitarea rolului său constituțional, iar caracterul decizional atașat acesteia devine iluzoriu. S-ar ajunge la un veritabil mimetism în sensul că cea de-a doua Cameră se va identifica, în cea ce privește activitatea sa legislativă, cu prima Cameră, neputându-se îndepărta în niciun fel de la soluțiile legislative pentru care a optat prima Cameră, ceea ce este contrar, până la urmă, chiar ideii de bicameralism. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului atât timp cât legea adoptată de Camera decizională se referă la aspectele principale pe care le-a avut în vedere propunerea/proiectul de lege în forma sa însușită de Camera de reflecție. În acest sens, modificările aduse formeii adoptate de Camera de reflecție trebuie să cuprindă o soluție legislativă care păstrează concepția de ansamblu a acesteia și să fie adaptate în mod corespunzător, prin stabilirea unei soluții legislative alternative/complementare care nu se abate de la forma adoptată de Camera de reflecție, în condițiile în care aceasta este mai cuprinzătoare sau mai bine articulată în cadrul ansamblului legii, cu realizarea anumitor coroborări inerente oricărei modificări [Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017, paragrafele 37, 38].

46. Art. 75 alin. (3) din Constituție, folosind sintagma „decide definitiv” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătută în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări. Curtea a subliniat că, în acest caz, Camera decizională nu poate, însă, modifica substanțial obiectul de reglementare și configurația inițiativei legislative, cu consecința deturării de la finalitatea urmărită de inițiator [Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 937 din 22 noiembrie 2016, sau Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 56].

47. Modificările și completările pe care Camera decizională le aduce asupra propunerii legislative adoptate de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze în mod exclusiv, ceea ce contravine principiului bicameralismului (a se vedea în acest sens Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008 sau Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, paragraful 28).

48. Legea este, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament, drept care autoritatea legiuitoare trebuie să respecte principiile constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră [Decizia nr. 1.029 din 8 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 720 din 23 octombrie 2008, Decizia nr. 3 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 71 din 29 ianuarie 2014, Decizia nr. 355 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 509 din 8 iulie 2014, paragraful 38, Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, paragraful 39, Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, paragraful 29, sau Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, paragraful 32].

49. Din analiza comparată a documentelor privind inițierea și desfășurarea procesului legislativ în cauză, respectiv a proiectului de lege depus de Guvern, a formeii adoptate de Senat, ca primă Cameră sesizată, și a celei adoptate de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, Curtea constată că există deosebiri majore de conținut între forma inițiatorului și a primei Camere sesizate, pe de o parte, și forma adoptată de cea de-a doua Cameră, pe de altă parte. Dacă proiectul de lege în discuție a avut în vedere aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 care reglementa, pe de o parte, prorogarea unor termene prevăzute de Legea nr. 2/2013 privind

unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 89 din 12 februarie 2013 [art. I] și, pe de altă parte, întocmirea, aprobarea și punerea în executare a planului de acțiune cuprinzând necesarul de spații și limitele minime și maxime pentru acestea, etapele de realizare, sumele necesare implementării soluțiilor identificate, precum și modalitatea de asigurare, la nivelul Ministerului Justiției, a personalului necesar punerii în aplicare a acestuia [art. II], ca urmare a intervențiilor operate asupra conținutului său s-a ajuns ca de la simple măsuri care privesc buna administrare a justiției, circumscrisă unor măsuri tehnice [prorogări de termene/necesar de spații] să fie modificate prevederi substanțiale ale Codului de procedură civilă, mai exact aspecte care țin de motivele în considerarea cărora se poate formula calea extraordinară de atac a revizuirii. Or, este evident că o asemenea reglementare reprezintă un aspect de substanță nu numai a regimului juridic al revizuirii, dar și al Codului de procedură civilă, în condițiile în care augmentarea și reconfigurarea motivelor de revizuire reprezintă o operațiune care trebuie realizată cu mare atenție din moment ce în discuție este chiar autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești.

50. Prin urmare, Curtea constată că modificările aduse Codului de procedură civilă, prin art. II și III ale legii criticate, sunt modificări de substanță operate asupra formeii adoptate de prima Cameră sesizată, care, evident, nu au fost avute în vedere de aceasta. În consecință, Curtea reține că dispozițiile art. II și III din lege contravin principiului bicameralismului consacrat de art. 61 alin. (2) din Constituție.

51. De asemenea, Curtea constată că, prin Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 85 din 2 februarie 2015, paragraful 23, a statuat că, potrivit art. 41 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, „*Titlul actului normativ cuprinde denumirea generică a actului, în funcție de categoria sa juridică și de autoritatea emitentă, precum și obiectul reglementării exprimat sintetic*”. În lipsa unor dispoziții generale ale legii care să orienteze reglementarea, obiectul acesteia este dat chiar prin titlu (Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014). În cazul proiectelor de legi de aprobare a ordonanțelor/ordonanțelor de urgență, titlul legii este cel care califică obiectul său de reglementare, ceea ce înseamnă că, potrivit art. 115 alin. (7) din Constituție, pe de o parte, ordonanța de urgență ar urma să înceteze să mai fie un act normativ de sine stătător și să devină, ca efect al aprobării de către autoritatea legiuitoare, act normativ cu caracter de lege, chiar dacă, din rațiuni de tehnică legislativă, alături de datele legii de aprobare, conservă și elementele de identificare atribuite la adoptarea sa de către Guvern (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 95 din 8 februarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 23 februarie 2006, Decizia nr. 1.039 din 9 iulie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 21 august 2009, Decizia nr. 55 din 5 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 136 din 25 februarie 2014, Decizia nr. 761 din 17 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 46 din 20 ianuarie 2015, paragraful 27, sau Decizia nr. 61 din 7 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 219 din 30 martie 2017, paragraful 60), iar, pe de altă parte, legea astfel adoptată va viza numai obiectul de reglementare al ordonanței de urgență și măsurile conexe, de corelare sau de politică legislativă, ce au legătură cu domeniul astfel determinat. În consecință, o atare lege fie aprobă pur și simplu ordonanța de urgență, fie aprobă ordonanța de urgență, cu modificarea, completarea, abrogarea sau chiar suspendarea unor dispoziții ale acesteia; în ambele cazuri însă legiuitorul este

competent să adopte măsuri de corelare a soluțiilor legislative preconizate cu ansamblul actelor normative care fac parte din fondul activ al legislației. De altfel, în privința celor anterior expuse, sunt aplicabile *mutatis mutandis* prevederile art. 58 alin. (3) din Legea nr. 24/2000, potrivit căreia „*Evenimentele legislative pot fi dispuse prin acte normative ulterioare de același nivel sau de nivel superior, având ca obiect exclusiv evenimentul respectiv, dar și prin alte acte normative ulterioare care, în principal, reglementează o anumită problemă, iar ca măsură conexă dispun asemenea evenimente pentru a asigura corelarea celor două acte normative interferente*”.

52. Legea de aprobare a ordonanței de urgență poate să reglementeze numai în privința domeniilor în care intervine ordonanța de urgență și, eventual, să asigure măsurile conexe de corelare sau de politică legislativă necesare pentru realizarea obiectului său propriu de reglementare [Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2015, paragraful 24].

53. În aceste condiții, Curtea constată că art. II și III din legea criticată nu se integrează în obiectul de reglementare al Legii de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016, încălcându-se, pe de o parte, art. 115 alin. (7) din Constituție, iar, pe de altă parte, art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la prevederile art. 41 alin. (1) și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 (în același sens, a se vedea Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014 sau Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2015, paragraful 25).

(3.2.) Criticile de neconstituționalitate intrinsecă raportate la art. 1 alin. (3) și (5), art. 15 alin. (2), art. 21 alin. (3), art. 124 alin. (1), art. 126 alin. (1), art. 142 alin. (1) și art. 147 alin. (4) din Constituție

54. Curtea reține că principalele critici vizează art. II pct. 1 [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 12 și 13 din Codul de procedură civilă] și art. III din lege în raport cu art. 1 alin. (5), art. 15 alin. (2), art. 21 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

(3.2.1.) Art. II pct. 1 din lege [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 12 din Codul de procedură civilă]

55. Cu privire la dispozițiile art. II pct. 1 [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 12 din Codul de procedură civilă], Curtea observă că sunt supuse revizuirii toate hotărârile judecătorești care s-au întemeiat pe o dispoziție legală constatată ca fiind neconstituțională, spre deosebire de soluția legislativă în vigoare, în acord cu care se revizuiesc numai hotărârile judecătorești pronunțate (a) în cauza în care excepția de neconstituționalitate a fost admisă și (b) în cauzele în care Curtea Constituțională a fost sesizată cu excepția de neconstituționalitate anterior publicării deciziei de admitere și, prin urmare, a respins-o ca devenită inadmisibilă.

56. Raportat la aceste aspecte, Curtea, prin Decizia nr. 404 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 28 din 10 ianuarie 2017, paragraful 24, a statuat, ținând seama de faptul că deciziile de admitere a unor excepții de neconstituționalitate pronunțate de instanța de contencios constituțional nu își produc efectele cu privire la procese soluționate înainte de pronunțarea și publicarea unor astfel de decizii, că soluția adoptată de legiuitor este justă, în alte condiții ajungându-se la afectarea siguranței circuitului juridic. Atât timp cât partea nu manifestă diligență și nu înțelege să ridice o excepție de neconstituționalitate în fața instanței competente, potrivit legii, și atât timp cât nu există o decizie de constatare a neconstituționalității publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, dispozițiile legale aplicabile acelui litigiu beneficiază de prezumția de constituționalitate. În momentul în care Curtea constată că fiind neconstituționale aceste dispoziții legale, prezumția de constituționalitate este răsturnată, iar dispozițiile legale respective nu mai pot fi aplicate în acel proces.

57. Prin aceeași decizie, paragrafele 27—30, Curtea a statuat, cu privire la efectele unei decizii de admitere a excepției

de neconstituționalitate, că decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor (Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008). În aceste condiții, decizia de constatare a neconstituționalității se va aplica în privința raporturilor juridice ce urmează a se naște după publicarea sa în Monitorul Oficial — *facta futura*, însă, având în vedere faptul că excepția de neconstituționalitate este, de principiu, o chestiune prejudicială, o problemă juridică a cărei rezolvare trebuie să precedă soluționarea litigiului cu care este conexă (a se vedea Decizia nr. 660 din 4 iulie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 525 din 2 august 2007) și un mijloc de apărare care nu pune în discuție fondul pretenției deduse judecării (în acest sens, a se vedea Decizia nr. 5 din 9 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 74 din 31 ianuarie 2007), Curtea a reținut că aceasta nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, prin aplicarea deciziilor de constatare a neconstituționalității numai raporturilor juridice care urmează a se naște, deci unor situații viitoare ipotetice, întrucât și-ar pierde caracterul esențialmente concret. Așadar, Curtea a stabilit că aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează atât situațiile juridice ce urmează a se naște — *facta futura*, cât și situațiile juridice pendinte și, în mod excepțional, acele situații care au devenit *facta praeterita*.

58. În aceste condiții, Curtea a statuat că o decizie de admitere a excepției de neconstituționalitate se aplică în cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării acesteia — cauze pendinte, în care respectivele dispoziții sunt aplicabile — indiferent de invocarea excepției până la publicarea deciziei de admitere, întrucât ceea ce are relevanță în privința aplicării deciziei Curții este ca raportul juridic guvernat de dispozițiile legii constatate ca fiind neconstituționale să nu fie definitiv consolidat. În acest mod, efectele deciziei de admitere a instanței de contencios constituțional se produc *erga omnes*. În privința cauzelor care nu se află pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a Curții, fiind vorba despre un raport juridic epuizat — *facta praeterita*, Curtea a reținut că partea nu mai poate solicita aplicarea deciziei de admitere, întrucât decizia de admitere a Curții nu poate constitui temei legal pentru o acțiune în justiție, în caz contrar consecința fiind extinderea efectelor deciziei Curții pentru trecut.

59. Curtea a reținut însă că, în mod excepțional, aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează și cauzele în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, indiferent dacă până la momentul publicării în Monitorul Oficial al deciziei prin care se constată neconstituționalitatea, acestea au fost soluționate definitiv și irevocabil, de vreme ce, prin exercitarea căii extraordinare de atac a revizuirii, decizia Curții Constituționale se va aplica acestor cauze. Cererea de revizuire urmează a fi soluționată în acord cu decizia Curții care modifică sau înlătură, după caz, pentru viitor toate efectele juridice pe care norma neconstituțională le produce cu privire la acel raport juridic. Astfel cum a statuat Curtea în jurisprudența sa, soluția legislativă care consacră dreptul persoanelor prevăzute de lege de a exercita calea de atac a revizuirii nu intră în coliziune cu prevederile constituționale privind efectele *ex nunc* ale deciziei de admitere a Curții, revizuirea putând fi exercitată numai după publicarea în Monitorul Oficial al României a actului Curții. Efectele unei decizii de admitere pronunțate de instanța de contencios constituțional se întind *inter partes* numai *ex nunc*, deoarece revizuirea este cea care în mod direct produce efecte pentru trecut, și nu decizia de admitere a Curții Constituționale, aceasta din urmă fiind numai un instrument, un motiv legal pentru reformarea viitoare a hotărârilor judecătorești care s-au întemeiat pe dispoziția declarată neconstituțională. Prin urmare,

decizia de admitere a Curții Constituționale mediază revizuirea, și nu invers, iar efectele pentru trecut de remediere a aspectelor dintr-o hotărâre judecătorească definitivă ce nu au putut fi prevenite sunt o consecință a căii de atac extraordinare și nicidecum a actului emis de instanța de contencios constituțional (în acest sens, a se vedea Decizia nr. 1.106 din 22 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010, Decizia nr. 998 din 22 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 17 ianuarie 2013, Decizia nr. 130 din 7 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 225 din 19 aprilie 2013, și Decizia nr. 474 din 21 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 48 din 21 ianuarie 2014). Totodată, Curtea a stabilit că o decizie de admitere a excepției de neconstituționalitate se aplică și în cauzele în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate până la data publicării, altele decât cea în care a fost pronunțată decizia Curții Constituționale, soluționate definitiv prin hotărâre judecătorească, ipoteză ultimă în care decizia de admitere constituie motiv de revizuire.

60. În schimb, Curtea a reținut că, în ceea ce privește cauzele soluționate până la publicarea deciziei Curții Constituționale și în care nu a fost dispusă sesizarea Curții Constituționale cu o excepție având ca obiect o dispoziție dintr-o lege sau ordonanță declarată neconstituțională, acestea reprezintă o *facta praeterita*, de vreme ce cauza a fost definitiv și irevocabil soluționată. Din momentul introducerii cererii în instanță și până la soluționarea definitivă a cauzei, norma incidentă a beneficiat de o prezumție de constituționalitate, care nu a fost răsturnată decât ulterior pronunțării hotărârii prin care s-a tranșat în mod definitiv litigiul. Așa încât Curtea a constatat că incidența deciziei de admitere a instanței de contencios constituțional într-o atare cauză ar echivala cu atribuirea de efecte *ex tunc* actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive.

61. În același sens, în materie procedural penală, Curtea a constatat, prin Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 11 martie 2016, neconstituționalitatea unei soluții legislative cuprinse în art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, care nu limita cazul de revizuire la cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate. Așadar, în materie procedural penală, Curtea a constatat neconstituționalitatea unei soluții legislative similare cu cea supusă controlului de constituționalitate în cauza de față, adoptată, însă, în materie procedural civilă. De aceea, aceleași considerente, întemeiate pe art. 147 alin. (4) din Constituție, fundamentează neconstituționalitatea textului legal criticat.

(3.2.2.) Art. II pct. 1 din lege [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 13 din Codul de procedură civilă]

62. Curtea constată că, în motivarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II pct. 1 din lege [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 13 din Codul de procedură civilă], deși se face trimitere la încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii, în realitate, aceasta vizează, în principal, încălcarea dispozițiilor constituționale referitoare la competența Curții Constituționale și a instanțelor judecătorești și, de abia în secundar, cerințele de calitate a legii sub aspectul determinării sferei de cuprindere a sintagmei „cu încălcarea prevederilor constituționale”.

63. În vederea realizării unei analize complete în privința art. II pct. 1 [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 13 din Codul de procedură civilă] din perspectiva art. 1 alin. (5) din Constituție, acest text legal trebuie coroborat cu prevederile art. II pct. 1 [cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 14 din Codul de procedură civilă].

Acest din urmă text reglementează ipoteza revizuirii hotărârilor judecătorești date cu nerespectarea deciziilor Curții Constituționale; prin urmare, art. 509 alin. (1) pct. 13 din Codul de procedură civilă ar urma să vizeze revizuirea hotărârilor judecătorești date cu încălcarea prevederilor Constituției și, întrucât cazul de revizuire referitor la încălcarea deciziilor Curții Constituționale este unul distinct, înseamnă că acest text de lege presupune ca interpretarea prevederilor constituționale invocate în cererea de revizuire să fie realizată, în mod direct și nemijlocit, de instanțele judecătorești, de la caz la caz.

64. Având în vedere cele de mai sus, rezultă că instanțele judecătorești devin competente ele însele să realizeze un control de constituționalitate, verificând constituționalitatea hotărârii judecătorești.

65. De asemenea, instanțele judecătorești urmează să aplice în mod direct Constituția. Cu privire la acest aspect, Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că instanța judecătorească are competența de a aplica direct Constituția numai în ipoteza și termenii stabiliți prin decizia de constatare a neconstituționalității pronunțată de Curtea Constituțională [a se vedea, cu privire la aplicarea directă a Constituției, Decizia nr. 186 din 18 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 16 mai 2000, Decizia nr. 774 din 10 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 8 din 6 ianuarie 2016, sau Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 4 februarie 2016, Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 12 aprilie 2016, paragraful 34, sau Decizia nr. 794 din 15 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1029 din 21 decembrie 2016, paragraful 37]. Prin urmare, instanțele judecătorești pot aplica în mod direct Constituția numai dacă Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea unei soluții legislative și a autorizat, prin decizia respectivă, aplicarea directă a unor prevederi constituționale, în lipsa unei reglementări legale a situației juridice create în urma deciziei de admitere a excepției de neconstituționalitate.

66. Curtea mai reține că instanța judecătorească competentă să analizeze acest caz de revizuire nu este unică, ci, potrivit art. 510 alin. (1) din Codul de procedură civilă, este instanța care a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere. Rezultă că vor putea exista diverse interpretări ale normelor constituționale, pe de o parte, la nivelul fiecărui grad al instanțelor judecătorești [judecătore, tribunal, curte de apel, Înalta Curte de Casație și Justiție] în condițiile în care competența după materie este dublată, pe de o parte, de o competență teritorială expres prevăzută de normele procedural civile, iar, pe de altă parte, la nivelul completurilor de judecată din cadrul acestor instanțe. În aceste condiții, dincolo de lipsa competenței materiale a instanțelor judecătorești de a realiza un control de constituționalitate, care, în mod intrinsec, presupune o interpretare dată noimei constituționale, dacă în privința unei și aceleiași norme constituționale apare o divergență jurisprudențială, se ridică problema autorității competente să unifice jurisprudența cu privire la modul de interpretare a noimei constituționale: Înalta Curte de Casație și Justiție [prin soluționarea unui recurs în interesul legii] sau Curtea Constituțională. *Per absurdum*, s-ar ajunge la situația în care ar putea exista divergențe jurisprudențiale cu privire la interpretarea unui text constituțional între Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Curtea Constituțională, pe de altă parte, atunci când acestea exercită controlul de constituționalitate al hotărârilor judecătorești, respectiv al normelor de reglementare primară.

67. Având în vedere cele anterior expuse, Curtea constată că reglementarea normativă criticată consacră, în realitate, un mijloc de realizare a controlului de constituționalitate,

respectiv controlul de constituționalitate al hotărârilor judecătorești, și nu un motiv de revizuire.

68. Cu privire la autoritatea competentă să exercite controlul de constituționalitate, în timp s-au impus două modele: cel american, care păstrează plenitudinea de jurisdicție a Curții Supreme, care face parte din puterea judecătorească, respectiv cel european, care dă în competența unei instanțe specializate judecarea cauzelor ce privesc constituționalitatea, instanță situată în afara organizării puterilor statului. Particularitatea Curților Constituționale europene constă în aceea că sunt autorități publice distincte de oricare dintre puterile statului cunoscute tradițional în cadrul democrației constituționale: legislativă, executivă și judecătorească, justiția constituțională reprezentând, așadar, o activitate specializată, diferită de cea specifică autorității judecătorești și exercitată independent de toate celelalte puteri statale. Curțile Constituționale beneficiază de o competență prin atribuire, dar au plenitudine de jurisdicție în privința atribuțiilor stabilite [Decizia nr. 302 din 27 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 361 din 29 mai 2012].

69. În România, controlul de constituționalitate este realizat de către Curtea Constituțională, unica autoritate de jurisdicție constituțională [art. 1 alin. (2) din Legea nr. 47/1992], drept care Curtea Constituțională a statuat că, potrivit Legii fundamentale, singura autoritate abilitată să exercite controlul constituționalității legilor sau ordonanțelor este instanța constituțională. Prin urmare, nici Înalta Curte de Casație și Justiție și nici instanțele judecătorești sau alte autorități publice ale statului nu au competența de a controla constituționalitatea legilor sau ordonanțelor, indiferent dacă acestea sunt sau nu în vigoare [Decizia nr. 838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 461 din 3 iulie 2009]. În temeiul art. 142 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională este garantul supremației Legii fundamentale, iar, potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, aceasta este unica autoritate de jurisdicție constituțională din România. Cu alte cuvinte, în conformitate cu dispozițiile constituționale și legale în vigoare, doar Curtea Constituțională este abilitată să efectueze controlul asupra ordonanțelor simple sau de urgență ale Guvernului, nicio altă autoritate publică neavând competența materială în acest domeniu [Decizia nr. 68 din 27 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 181 din 14 martie 2017, paragraful 79]. Potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție coroborate cu cele ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, aceasta este singura autoritate competentă în materia controlului de constituționalitate, fiind exclusă orice partajare sub acest aspect cu instanțele de drept comun [Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011]. Curtea a mai constatat că o dimensiune a statului român o reprezintă justiția constituțională, înfăptuită de Curtea Constituțională, autoritate publică politico-jurisdicțională care se situează în afara sferei puterii legislative, executive sau judecătorești, rolul său fiind acela de a asigura supremația Constituției, ca Lege fundamentală a statului de drept [Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 477 din 12 iulie 2012].

70. Acordarea unui rol decizional instanțelor judecătorești în realizarea controlului de constituționalitate implică, pe de o parte, interpretarea noțiunilor și conceptelor constituționale, determinarea sferei și limitelor drepturilor și libertăților fundamentale sau explicitarea organizării și funcționării în cadrul raporturilor de drept constituțional a autorităților statului și, pe de altă parte, crearea unui model hibrid de control de constituționalitate nemaîntâlnit în alte state ale lumii. Astfel, se subminează competența Curții Constituționale, care ar rămâne în sfera contenciosului constituțional al normelor, iar instanțele

judecătorești ar prelua competența aplicării în concret la cazuri de speță a prevederilor Constituției, actul final al judecății — hotărârea judecătorească — devenind, astfel, obiect al controlului de constituționalitate al judecătorului de drept comun. Este de observat că, pe calea excepției de neconstituționalitate, judecătorului *a quo* îi este permis doar să își exprime opinia cu privire la temeinicia excepției, ca un ajutor dat instanței constituționale, fiindu-i, în schimb, refuzată competența ca această apreciere să se convertească ea însăși într-o condiție de admisibilitate a excepției. Rațiunea pentru care legiuitorul nu a instituit o asemenea condiție de admisibilitate este tocmai faptul că instanța *a quo* ar efectua un control de constituționalitate, de rezultatele căruia ar depinde sesizarea Curții Constituționale. Această concepție cu privire la exercitarea controlului de constituționalitate este, însă, subminată de dispozițiile legale analizate, care recunosc o competență decizională instanțelor judecătorești atât cu privire la stabilirea înțelesului normei constituționale, cât și cu privire la verificarea în concreto a constituționalității actului dedus judecății lor [hotărârea judecătorească].

71. Având în vedere cele de mai sus, rezultă că, în România, competența de a exercita controlul de constituționalitate aparține, în exclusivitate, singurei autorități de jurisdicție constituțională, și anume Curtea Constituțională. De altfel, în mod axiomatic, în cadrul modelului european de control al constituționalității este exclusă competența instanțelor judecătorești să exercite un asemenea control, această activitate revenind, în întregime, curților constituționale specializate.

72. Fiind lămurită problema autorității competente să exercite controlul de constituționalitate, Curtea reține că, în prezent, dispozițiile art. 146 lit. a) teza întâi și lit. d), respectiv lit. b), c) și l) din Constituție, coroborat cu art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, reglementează expres controlul de constituționalitate, pe de o parte, al actelor normative de reglementare primară, iar, pe de altă parte, al tratatelor internaționale, al regulamentelor și al hotărârilor parlamentare. Astfel, controlul de constituționalitate a hotărârilor judecătorești, pe calea plângerii de neconstituționalitate, nu este încă normativizat. Prin urmare, Curtea reține că exercitarea unui control de constituționalitate asupra hotărârilor judecătorești implică o verificare a conformității acestora cu Constituția, control care poate fi realizat numai de Curtea Constituțională, nu și de instanțele judecătorești, iar decizia instanței constituționale astfel pronunțată poate constitui motiv de revizuire a hotărârii judecătorești anulate pe motive de neconstituționalitate. Dar nicidecum nu se poate realiza un control de constituționalitate al hotărârii judecătorești de către instanța competentă să judece o cerere de revizuire pentru că s-ar ajunge în situația înfrângerii plenitudinii de jurisdicție a Curții Constituționale în materia controlului de constituționalitate. În caz contrar, Constituția ar deveni subiectul unor interpretări mai mult sau mai puțin eterogene la nivelul tuturor instanțelor judecătorești existente în România. De asemenea este evident că, în aceste coordonate, calea de atac extraordinară a revizuirii nu este mijlocul juridic adecvat pentru controlul de constituționalitate al hotărârilor judecătorești.

73. În consecință, Curtea constată încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 142 alin. (1), potrivit cărora Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției, precum și ale art. 124 alin. (1) și art. 126 alin. (1), potrivit cărora justiția se înfăptuiește în numele legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești prevăzute de lege. Constatându-se o asemenea încălcare a prevederilor constituționale, Curtea nu va mai analiza dacă sintagma „*încălcarea prevederilor constituționale*” respectă sau nu cerințele de calitate a legii, pentru că numai dacă o asemenea

competență aparținea instanțelor judecătorești sintagma în cauză era vagă, inexactă și lipsită de precizie; în schimb, în măsura în care s-a stabilit că, în realitate, controlul de constituționalitate al hotărârilor judecătorești este o dimensiune a competenței Curții Constituționale, sintagma în cauză este clară, precisă și previzibilă, însă contrară textelor constituționale antereferite.

74. Pentru identitate de rațiune, Curtea, în temeiul art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, urmează să își extindă controlul de constituționalitate asupra art. 11 pct. 1 din lege cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 14 din Codul de procedură civilă, pentru că evaluarea conformității hotărârii judecătorești cu deciziile Curții Constituționale reprezintă, de asemenea, un aspect al controlului de constituționalitate pe calea plângerii de neconstituționalitate. Prin urmare, și acest text legal încalcă art. 124 alin. (1), art. 126 alin. (1) și art. 142 alin. (1) din Constituție. De altfel, evaluarea conformității unei soluții legislative cu deciziile Curții Constituționale este, de asemenea, un aspect al controlului de constituționalitate prin prisma art. 147 alin. (4) din Constituție referitor la respectarea efectelor general obligatorii ale deciziilor Curții Constituționale [a se vedea Decizia nr. 581 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 22 septembrie 2016, paragraful 49 și următoarele, sau Decizia nr. 681 din 23 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1000 din 13 decembrie 2016, paragraful 21 și următoarele.]. Mai mult, Curtea Constituțională este competentă a se pronunța asupra situației de neconstituționalitate create prin nerespectarea considerentelor unei decizii de constatare a neconstituționalității [Decizia nr. 463 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 704 din 25 septembrie 2014, paragraful 37].

75. Având în vedere cele de mai sus, **Curtea constată că legiuitorul a plecat de la o premisă corectă din punct de vedere al art. 1 alin. (5) din Constituție, cu referire la respectarea Constituției de către toate autoritățile publice, inclusiv de către instanțele judecătorești prin hotărârile pe care le pronunță, însă a reglementat un mecanism juridic defectuos atât cu privire la autoritatea competentă să exercite controlul de constituționalitate, cât și cu privire la modalitatea procedurală prin care aceasta se realizează.**

76. Având în vedere art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea urmează să își extindă controlul de constituționalitate și asupra art. 11 pct. 1 din lege cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 15 din Codul de procedură civilă în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa privind calitatea legilor. În acest sens, Curtea constată că acest text legal stabilește ca motiv de revizuire pronunțarea unor sancțiuni în temeiul unor dispoziții legale care nu erau în vigoare la data la care s-a născut raportul juridic dedus judecării. Or, în materie procedurală civilă, sancțiunile sunt definite, în doctrină, drept măsuri cu caracter de constrângere menite să garanteze respectarea normelor juridice care prescriu formele și condițiile după care trebuie să se desfășoare activitatea judiciară în pricinile civile. Ele îndeplinesc o dublă funcție: de a-i preveni pe participanții la procesul civil să respecte disciplina procesuală și de a-i sancționa pe cei care o încalcă. Acestea pot fi nulitatea, decăderea, perimarea, suspendarea cauzei, amenzile judiciare, prescripția dreptului de a cere executarea silită, despăgubirile pentru partea prejudiciată sau în materie civilă nulitatea, reducțiunea, inopozabilitatea, prescripția extinctivă, uzucapiunea etc.

77. Textul legal criticat, astfel cum este redactat, făcând referire la data nașterii raportului juridic dedus judecării, pare a se referi, însă, la sancțiunile civile. Având în vedere importanța revizuirii — cale extraordinară de atac ce poate anihila autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești — legiuitorul este obligat, prin prisma art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, să

indice expres și neechivoc aceste cazuri, fără a apela la clasificări nesustținute expres prin textul normativ al Codului de procedură civilă sau al Codului civil, pentru că, până la urmă, sancțiunea civilă sau de procedură civilă este noțiunea gen, înglobând noțiunile specie. Mai mult, de principiu, motivele de revizuire vizează aspecte necunoscute la data judecării, aspectele de legalitate invocate în privința hotărârii judecătorești fiind cenzurate pe calea recursului [a se vedea motivul de casare prevăzut la art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă — „când hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material”]. Prin urmare, și din acest punct de vedere apare ca fiind discutabilă o asemenea orientare legislativă, care realizează o confuziune între motivele ce intrinsec pot forma obiect al revizuirii, respectiv al recursului.

78. Nu în ultimul rând, Curtea reține că acest amendament a fost introdus la Comisia juridică, de disciplină și imunități din Camera Deputaților, fără să fi fost motivat în vreun fel pentru ca cel ce aplică legea să cunoască intenția legiuitorului. Or, operarea unei asemenea modificări în privința motivelor de revizuire, care în sine nu se încadrează în tipicul celor deja normativizate, trebuia motivată în mod corespunzător.

79. În consecință, Curtea reține că art. 11 pct. 1 din lege cu referire la art. 509 alin. (1) pct. 15 din Codul de procedură civilă încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) referitor la statul de drept și alin. (5) referitor la calitatea legilor.

80. Având în vedere art. 18 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea urmează să își extindă controlul de constituționalitate și asupra art. 11 pct. 2 și 3 din lege, întrucât aceste texte legale stabilesc, pe de o parte, tipologia hotărârilor ce pot fi revizuite în aplicarea motivelor de revizuire nou-reglementate și, pe de altă parte, termenele de exercitare a acestora. Prin urmare, Curtea reține *mutatis mutandis* încălcarea, prin aceste texte, a prevederilor constituționale încălcate prin textele de lege care reglementează noile motive de revizuire, și anume art. 1 alin. (3) și (5), art. 124 alin. (1), art. 126 alin. (1), art. 142 alin. (1), art. 147 alin. (4) din Constituție.

81. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. III din lege, Curtea constată că acestea sunt întemeiate în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție privind principiul securității raporturilor juridice și art. 15 alin. (2) din Constituție cu privire la principiul neretroactivității legii.

82. Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că „legile de procedură sunt, în principiu, de imediată aplicare. Referitor însă la hotărârile judecătorești, de peste un secol, constant s-a decis în doctrină și jurisprudență că ea este supusă condițiilor de fond și de formă stabilite de legea sub imperiul căreia a fost pronunțată, fără ca legea nouă să aibă vreo înrăurire asupra ei, deoarece ea este socotită, față de părțile care au participat în proces, că are valoarea unui contract încheiat în momentul pronunțării ei. Așa fiind, și dreptul relativ la exercitarea căilor de atac rămâne fixat de legea în vigoare în momentul pronunțării, deoarece admisibilitatea unei căi de atac constituie o calitate inerentă a hotărârii și în aceste condiții nicio cale de atac nouă nu poate rezulta dintr-o lege posterioară, după cum nicio cale de atac existentă contra unei hotărâri nu poate fi desființată fără retroactivitate de către o lege posterioară” [Decizia nr. 9 din 7 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 326 din 25 noiembrie 1994].

83. Curtea reține că principiul neretroactivității legii este o componentă a securității juridice [prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție], reglementată expres și separat prin art. 15 alin. (2) din Constituție, ceea ce înseamnă că legiuitorul constituant i-a acordat o atenție și importanță specială în cadrul principiului general al securității juridice. Potrivit acestui principiu, o hotărâre judecătorească ce se bucură de autoritate de lucru judecat nu mai poate fi desființată decât prin căile extraordinare de atac

pentru motive expres și limitativ enumerate [în prezent, recursul, contestația în anulare și revizuirea].

84. Cu referire la revizuire, Curtea a constatat că aceasta „este o cale extraordinară de atac promovată pentru a îndrepta erorile de fapt, în scopul restabilirii adevărului în cauză, ceea ce este în deplină concordanță cu prevederile art. 124 din Constituție privind înfăptuirea justiției [Decizia nr. 266 din 6 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 379 din 19 mai 2008, Decizia nr. 3 din 18 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 192 din 21 martie 2011, Decizia nr. 76 din 12 februarie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209 din 12 aprilie 2013, sau Decizia nr. 866 din 10 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 1 februarie 2016, paragraful 27]. Interesul legat de stabilitatea hotărârilor judecătorești definitive, precum și a raporturilor juridice care au fost supuse controlului instanțelor prin hotărârile respective a impus ca legea să stabilească riguros și limitativ cazurile și motivele pentru care se poate exercita această cale de atac, precum și modul în care acestea pot fi probate” [Decizia nr. 266 din 6 martie 2008].

85. Desigur, nimic nu împiedică legiuitorul să măsoare/elimine unele motive în temeiul cărora se poate promova o cale de atac extraordinară, cu condiția să nu submineze securitatea juridică și ordinea publică; însă, o asemenea reglementare, din punctul de vedere al aplicării sale în timp, poate viza numai procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești, nu și cele care au fost finalizate prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive. Așadar, trebuie realizată o necesară distincție între *facta praeterita* — reprezentată de o hotărâre judecătorească definitivă, care se bucură de autoritatea lucrului judecat — și *facta pendente*, reprezentată de cauzele aflate în curs de judecată. În caz contrar, s-ar ajunge la situația în care stabilitatea raporturilor juridice la baza căreia stă hotărârea judecătorească să fie vulnerabilizată/fragilizată prin posibilitatea mereu iminentă de a se reglementa noi și noi motive de revizuire care să pună în discuție sau să ducă la desființarea hotărârii judecătorești definitive, ceea ce este inadmisibil.

86. Prin urmare, criteriul ce trebuie luat în seamă și care ține de esența art. 15 alin. (2) din Constituție raportat la aplicarea în timp a reglementărilor referitoare la căile de atac este data pronunțării hotărârii judecătorești. Astfel, în temeiul textului constituțional antereferit, legiuitorul poate supune hotărârea

judecătorească unor căi de atac stabilite ca atare prin lege până la momentul pronunțării hotărârii judecătorești, drept care atât soluția Codului de procedură civilă din 1865 [art. 725 alin. 3 „Hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate”, cât și a Codului de procedură civilă în vigoare [art. 27 — „Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.”] respectă aceste exigențe constituționale. În schimb, legiuitorului îi este interzis să supună hotărârile judecătorești unor noi căi de atac reglementate după pronunțarea acestora. Aceeași regulă se aplică atât căilor ordinare, cât și extraordinare de atac, ambele categorii de căi de atac urmând să își păstreze aceeași configurație juridică de la data stabilită drept reper de către legiuitor [a se vedea distincția realizată de noul și vechiul Cod de procedură civilă]. Prin urmare, eliminarea unui motiv de revizuire sau adăugarea unui nou motiv de revizuire după pronunțarea hotărârii nu poate produce niciun efect, prin prisma aplicării legii în timp, cu privire la hotărârea judecătorească deja pronunțată.

87. Textul normativ al art. III din lege, prin modul în care este formulat, consacră o soluție legislativă de natură să submineze caracterul de stat de drept al României [art. 1 alin. (3) din Constituție] și principiul securității raporturilor juridice [art. 1 alin. (5) din Constituție], întrucât constituie premisa repunerii în discuție a tuturor hotărârilor judecătorești definitive pronunțate după 1991, data adoptării Constituției României.

88. De asemenea, având în vedere invocarea art. 6 din Convenție în componenta sa referitoare la securitatea raporturilor juridice, Curtea reține și încălcarea art. 21 alin. (3) din Constituție prin prisma acestui text convențional, întrucât, pe de o parte, acesta este o aplicare la nivel procesual a principiului general al securității raporturilor juridice rezultat din art. 1 alin. (5) din Constituție și, pe de altă parte, sfera de incidență a legii criticate vizează procedura civilă direct aplicabilă în litigiile de natură civilă.

89. În consecință, Curtea constată că dispozițiile art. III sunt neconstituționale, încălcând principiul neretroactivității legilor și al securității raporturilor juridice, precum și dreptul la un proces echitabil și caracterul de stat de drept al României [art. 1 alin. (3) și (5), art. 15 alin. (2) și art. 21 alin. (3) din Constituție].

90. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ CAMERA DEPUTAȚILOR

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată și constată că prevederile art. II și III din Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 31 mai 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent-șef,
Benke Károly